

Eerste lezing uit de apologie van Socrates door Xenofoon

Toen de datum van de terechtstelling van Socrates naderde, merkte zijn goede vriend Hermogenes op dat Socrates daar helemaal niet mee bezig was. Hij vroeg: 'Moet jij je niet voorbereiden Socrates?'

'Ach Hermogenes', antwoordde Socrates, 'heb ik me mijn hele leven hier niet al op voorbereid?'

'Leg me dat eens uit, Socrates', vroeg Hermogenes. Socrates antwoordde: 'Mijn hele leven al doe ik mijn best om niets te doen wat onrechtvaardig is. En dat is volgens mij de beste voorbereiding!'

Daarop zei een andere vriend, Apollodorus: 'Maar het doet me zo'n pijn, Socrates, dat je onrechtvaardig veroordeeld bent!' Socrates legde zacht zijn hand op het hoofd van Apollodorus en glimlachte. 'Zou je dan liever gehad hebben dat ze me terecht tot de dood hadden veroordeeld, Apollodorus?' vroeg hij.

Evangelie

Mattheüs (14, 22-33) Onmiddellijk hierop dwong Hij zijn leerlingen in de boot te gaan en alvast naar de overkant te varen, terwijl Hij het volk naar huis zou zenden. Toen Hij het volk had weggezonden, ging Hij de berg op om in afzondering te bidden. De avond viel en Hij was daar alleen. De boot was reeds vele stadiën uit de kust en werd geteisterd door de golven, want zij hadden tegenwind. In de vierde nachtwake kwam Hij te voet over het meer naar hen toe. Maar toen de leerlingen Hem zo over het meer zagen gaan, raakten zij van streek omdat zij een spook meenden te zien en zij begonnen van angst te schreeuwen. Maar Jezus zei onmiddellijk tot hen: "Weest gerust. Ik ben het. Vrees niet." "Heer", antwoordde Petrus, "als Gij het zijt, zeg mij dan dat ik over het water naar U toe moet komen." Waarop Jezus sprak: "Kom!" Petrus stapte uit de boot en liep over het water naar Jezus toe. Maar toen hij merkte hoe hevig de wind was, werd hij bang; hij begon te zinken en schreeuwde: "Heer, red mij!" Terstond stak Jezus zijn hand uit en greep hem vast, terwijl Hij tot hem zei: "Kleingelovige, waarom heb je getwijfeld?" Nadat zij in de boot gestapt waren, ging de wind liggen. De inzittenden wierpen zich voor Hem neer en zeiden: "Waarlijk, Gij zijt de Zoon van God."

Homilie

Voor velen onder ons zal de herkenbaarheid van dit evangelie ophouden bij de gedachte dat wij deze dagen net als Petrus zijn beginnen zinken. De rest van het verhaal lijkt bijna of een sprookje of een provocatie. Er is - één seconde voor die fatale klap - geen hand uitgestoken naar Etienne en de storm is voor wat ons betreft niet gaan liggen. De tegenwind - jawel - die herkennen we en ook de angst. Maar daar houdt het voorlopig op. En die paar woorden 'toen Hij het volk had weggezonden' vind ik misschien nog wel het meest provocerend in dit verhaal. Het volk weggezonden? ... Jezus heeft dus tijd gehad om afscheid te nemen. Mooi! Want dat is Etienne niet gegund. Eén van zijn grootste uitgesproken angsten in zijn relatie tot Marleen was dat er ooit een

moment zou komen waarop het afscheid van de één nemen, de ander niet gegund zou zijn. En precies zo is het gebeurd. En emotioneel en affectief is dat horror. Maar Etienne is nu eenmaal altijd een mens geweest die bij wat hij zei en deed anderen deed nadenken en dus weet ik zeker dat hij graag heeft dat wij nu nadenken over zijn dood. En dan kom ik tot de vaststelling dat hij afgezien van zijn angst om geen afscheid te kunnen nemen van zijn geliefden, heel zijn leven bewust afscheid heeft genomen van de dood en ons dat ook geleerd heeft. Hoezo? Er zijn twee soorten mensen: de eerste soort komt het meest voor. Het zijn de mensen die de dood wegduwen en ontkennen en leven alsof ze altijd zullen blijven leven. Het zijn mensen die maar al te makkelijk de dingen waarvan ze weten dat zij ze moeten doen, uitstellen. Die één dag vooruit of één dag terug leven en intussen iedere dag verloren laten gaan, die daardoor ook het leven voor anderen uitstellen en voor zichzelf leven, meestal leeg en doelloos. De tweede soort, waartoe Etienne behoort, is het soort die weten dat de dood een punt zet. Die haar daarom loslaten – er afscheid van nemen – en zich helemaal focussen op het leven. Ze zien de dood als een richtingwijzer die ons bewust maakt dat onze tijd op aarde beperkt is, ons duidelijk maakt dat we op geen enkele manier te weten kunnen komen wanneer het einde zal komen en daardoor iedere dag beleven alsof het de enige is. Het is het soort dat ieder dag uittrekt om te groeien, het soort dat zijn eigen licht, zijn innerlijke kracht en groei aanwendt ten behoeve van anderen. Omdat juist het eindpunt van de dood je dwingt om op te komen voor mensen die geen leven voor de dood hebben. Etienne's engagement voor rechtelozen, voor de Anawim, voor vrede en solidariteit, voor Broederlijk Delen en Welzijnszorg, voor vluchtelingen en voor de parochie van de Wegel ligt daar. Net zoals Socrates in de eerste lezing werd Etienne onrechtmatig ter dood veroordeeld en net als Socrates heeft hij zich zijn hele leven op zijn dood voorbereid door als rechtvaardige te leven. Juist omdat hij als historicus het scherpe besef had dat wij zowel een deel zijn van wat geweest is als van wat nog komen moet, heeft hij alles wat hij deed in een wijder perspectief geplaatst en was de dood voor hem de sleutel tot zijn bijdrage aan de groei en de ontwikkeling van de hele menselijke soort. Daarbij vroeg hij zich niet af wat anderen voor hem konden doen, maar wel wat hij voor anderen kon doen. Maar laat het duidelijk zijn. Bij dit alles is Etienne maar de helft van het verhaal. De andere helft is Marleen zonder wie niets van al het voorgaande voor hem doenbaar of haalbaar zou zijn geweest.

In het evangelie dat we hoorden, zijn er eigenlijk twee woordjes die mij meer dan alle andere echt fascineren. De woordjes van Jezus die zegt: 'Kom dan'. En Petrus, ook al lijkt het hem niet te doen, gaat toch op de uitnodiging in. Alle angsten die hem dreigen te verlammen laat hij los en hij doet wat onmogelijk is: lopen over het water. Etienne heeft in zijn leven veel meer theologie gelezen dan ik zelf. En door theologie te lezen kan je behoorlijk wat van je godsvertrouwen kwijt spelen. Vaak overkwam hem dat ook, maar globaal leefde hij in het vertrouwen dat de dood een gordijn is tussen het bestaan dat we kennen en dat wat ons verborgen blijft tot het wordt opgetrokken. Een beetje zoals het toneel waarop hij zo vaak acteerde en waar publiek binnenkwam vanuit de alledaagsheid om dan ééns het doek was opgetrokken een Etienne te ontdekken die hen mee nam in een nieuwe werkelijkheid door het bedreven spel van zijn verbeelding. En dat achter dat gordijn een Jezus is

die 'kom dan' zegt. Een Jezus die om het met Cohen of Herman Van Veen te zeggen 'het water zo vertrouwd dat Hij zo maar over zee liep omdat hij had leren houden van de golving en de branding waarin niemand kan verdrinken'. Zijn wij ook deel van dit verhaal? De felle wind die nu door ons leven raast maakt ons onzeker en radeloos... Komen wij dit nog wel te boven? Gaat dit verwoestende gevoel ooit over? Het lukt ons niet om helder te denken en te zien... we lijken wel spoken te zien. Maar ook tegen ons zegt Jezus 'Kom dan'. Je kan het, al zijn er geen regels om over water te lopen. Alleen maar het vertrouwen dat de storm ooit gaat liggen en dat we – achteromkijkend – zullen zien dat we het onmogelijke deden om mekaar tot zegen en leven te zijn. En dat we vooruit reikend die hand zullen grijpen en ons opnieuw in die richting van het leven zullen laten trekken omdat het de plek is waar het Etienne om te doen was. (Ronald)